

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
 Na pol roka --- 2 " — "
 Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

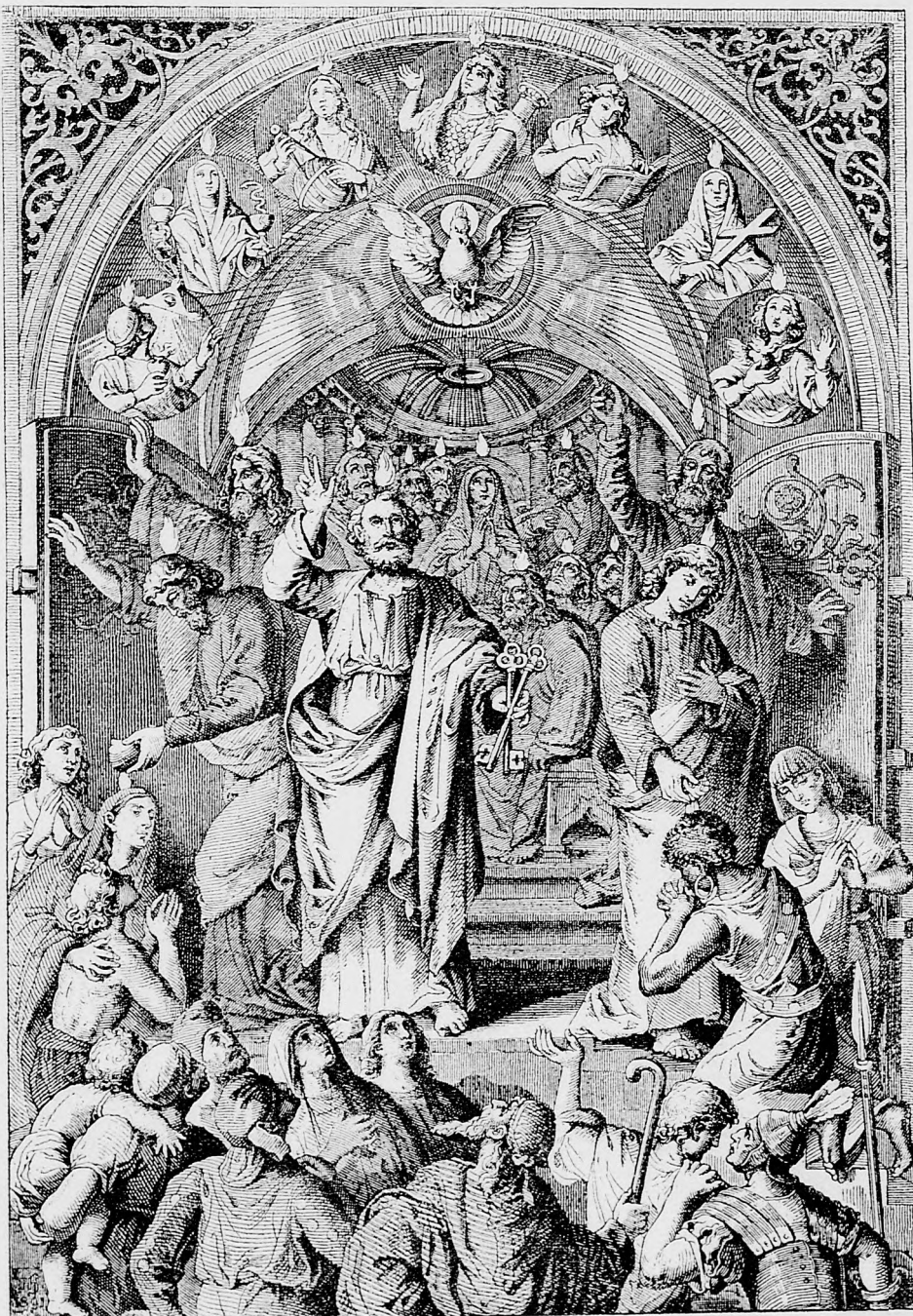
Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Prvý sviatok turičný.

Vlastenecká osveta na Horniakoch.

Nemožno zapierať, že u nás v Uhorsku obdržalo velactené židovstvo všetky práva, ktoré si len zažiadalo. Voči týmto židovským právam kresťanský chudobný ľud neobsiahol pre seba žiadovných práv. Za niekoľko desaťročí vydobili si židia emancipáciu, [szabad ipar (svobodný priemysel) regále, licenc na výmer liehovín, leda-jaký zákon o úzere štátne školy, bursu, recepciu, civilné sobáše, odstránenie sv. kríža z vyšších škôl atď. atď.

Výsledok týchto židovských nadpráv je zázračný. To vlastenecké kupectvo a priemysel, spísba, novinárstvo a umelectvo (divadlá), slovom všetko to, v čom má sa javiť moc a kultúrna vážnosť voľfaktorého národa: všetko toto je v rukách židovských a čo by aj nebolo, je predsa presiaknuté talmudovým zápachom na skrz a skrz.

Naši pekno páni vlastiotcovia a vôbec všetci hazafici dávali židom tieto práva — ako dobrí vlastenci — zo samého vlastenectva. Heslom jích bolo, že židovský národ je to najvýbornejšie plemä pre rozšírenie sa a zmocnenie maďarskej krve. Toto sa hlásalo všeobecne na všetky strany — veríť ale, neveril tomu nik. Zajiste nesmieme pokladať tých vlastencov, patrónov to židovských za tak hlúpych, že by neboli bývali sväto presvedčení o tom, že židovská nadvláda nie len že nepomôže nič nikomu, ba že rozhodne znivočí všetkých nás bez rozdielu národnosti. Toto naši vlasteneckí tatíkovia veľmi dobre vedeli. A práve preto je položenie naše ozaj na zaplakanie, že vedome a dobrovolne zapredávali nás i seba židom mužovia takí, ktorí s jednej strany neprestali tárať o vlastenectve židov, s druhej strany ale pachtivo sháňali sa po všeliakých masných oročkách. Ich vrecká a pažravé brušká sa náležite plnily, lež hospodári a priemselníci kresťanskí, zemani a sedliaci rad-radom upádali. Na tolko to s nami kresťanmi došlo, že zotavíť sa nám je už temer holá nemožnosť. Ani by sa človek nečudoval, keby ozaj pravdou bolo to, z čoho najnovšie nášho Rakovszkého obviňujú, že sa mal totiž osvedčiť takto: v tejto sviňskej židovskej krajine nemožno jestvovať čestnému človeku!

A velactené židovstvo je si aj povedomé tej svojej velebenej vlasteneckej drahocennosti. Košicki mladí židia na právnickej vyššej škole verejne osvedčili sa: že nieť lepších vlastencov a Maďarov, jako sú židia.

Jaká je ale tá židovsko-vlastenecká drahocennosť, o tom nám podá obraz jeden článkuček, ktorý uverejnil Mikuláš Bartha vo svojich novinách «Magyarország». Noviny tieto sú nie anti-semitické, ani ľudácke, ba zvykly liehotiť sa peš-tianským bohatým židom. Tieto teda noviny pod záhlavím «Na územi kazárskom» pišu nasledovne:

«V roku 1870-tom žid, Hersch Jäger požičal desať zlatých Vazulovi Popeličovi na 25% úroky. Okrem toho dal mu na úver (bôrg) aj jednotlivé sklepné články. Po štyroch rokoch, tojest v 1874-tom srátali sa, (urobili komput) čo všetkého urobilo — do počtovania berúc úroky i na úver braté články — spolu rovných sto zlatých. Tento obnos ustálili spoločne. (Sklepné články v najhoršom páde mohli stáť 15 zl. Teda opravdivá dlžoba bola len 25 zl., za ktorú Popelič prijal na seba 100 zl. dlžobu.) Na túto, dla mena 100 zlatovú dlžobu priplatil Popelič do roku 1882-ho, teda cez osem rokov dvesto zlatých.

Pánu Herschovi Jägerovi nebolo na tom dosť, ale zažaloval pri súde Popeliča na 150 zl. Celá táto záležitosť bola ale po priateľský vyrovnaná a spoločne ustálená na 145 zl. Na splatenia tejto 145 zl. dlžoby do roka 1888-ho dal Popelič jedenstodvaajdeväťdesiat zlatých. Týmto spôsobom dostal pán Hersch Jäger za 25 zl. skutočnú dlžobu jedenraz 200 zl., a druhýraz 192 zl., dovedna 392 zl. Po tomto je len prirodzené, že pán Hersch Jäger ešte žaluje Popeliča len na 105 zl. dlžoby. Ale ani to nebude prekvapením, keď kráľovský súd prisúdi požiadavku, veť Jägeri a Herschli sú opatrení s falošnými dôkazmi, skrivodlivými svedkami a sú pripravení na falošnú prisahu. Súď vie, verí, je presvedčený, že prisahy, dôkazy, svedkovia a svedectvá sú všetko falošné; ale súď viažu sväté súdne výkony, sväté pravotné poriadky a svätoneomylné paragrafy.

V roku 1875-tom Vazúl Rjaško požičal si päť zlatých od pána Herscha Jägra — ktoré ešte v ten istý rok mal zaplatiť i s úrokami. Sľubu ale nemôhol za dosť učiniť. Aby vyhnul ale drahej pravote a nivočiacej exekutii, obeť tak sa vyrovnala so židovským dravcom, úžernikom, že

koncom 1876-ho zaplatí mu 40 zl. Splácanie aj začal a to len v čiastkach 5, 10, 14 zlatových. Keď len mohol, platil. Keď dakde zarobil, zaniel sol peniaze; keď nemal peňazi, zaniel sol zbožia. Keď už pán Hersch dobre zakosilil povraz na hrdlo obeti, potom i koňa mu zaviedol. Po jednom tuhom prikrútení zaviedol aj voly. Ponevác ale voly sedliakovi sú všetko — prv, nežby prišiel rad na tento poklad, jedno za druhým zaviedol židovi päť kusov kravičiek a pätnásť kusov oviec. Jedným slovom, za päť zlatovú dlžobu do týchto čias Rjaško dal pánu Herschovi v cene do šesťsto zl. Táto záležitosť prišla pred súd. Pán Hersch tajil, žeby len päť zlatých bol dal, ale aj to tajil, žeby bol v hodnote šesťsto zl. obdržal od Rjašku.

Medzitým ale nevie, ze koľko dal Rjaškovi a koľko prijal od neho.

V roku 1872-tom pán Žid Hersch Jäger požiadal zas desať zl. Jurkovi Paukuličovi. Od toho času dlžník zaplatil 168 zl., ponevác týmto obnosom ešte nebola splatená 10 zl. dlžoba, — Jurko, aby vyhnul provote, vyrovnali sa na 90 zl. Na toto priplatil Jurko 47 zlatých. Teraz pán Hersch ešte požaduje 77 zl. Podľa tohoto pán Hersch dostal za 10 zlatých 168 a 47, spolu 215 zl. a jak ho pán Boh bude živiť, ešte dostane 77 zl.

Takéto prípady nie sú zriedkavé; lebo Jägerovcov a Herschlovcov je všade dosť. Tridsať—štyridsať takýchto pádov veľmi ľahko možno nabsierať hoc v ktorej dedine.

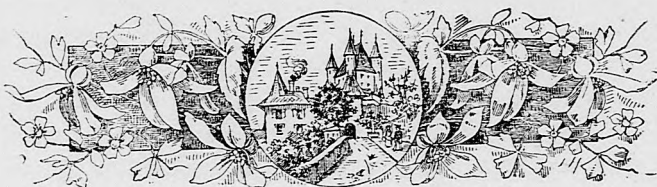
Nuž tak sa gazduje hľa na našich Horniakoch.»

Teda jako z tohoto článku vidite, arcivlastenci a arcimaďari t. j. velactený narod židovský pracuje výborne za dobrobyt vlasti našej. Preto aj liberalni vlastiotcovia ochraňujú si svojich židov bedlivo, jako podzemský čarodejník opatruje svojich studených jedovitých hadov. Kto chce zostať teda dobrým liberálnym vlastencom, nechže nelenoší, lež nech usiluje sa od rana do noci polievať tú predráhú kvetinku: vlastenecký, židovský to národ. Ešte zavadzá kde-tu v sedliackých truhlách groš, ešte sa povahuje v sýpkach trochu zbožia, ešte nie sú zpredané všetky záhončeky sedliacke, ešte vám kokodákajú sliepky v priečinkoch a po povalách, ešte jesto koľko-toľko aj toho dojného: nu-že nemeškajte s týmito vecmi. Heršovci a Jägerovci čakajú vás s uskliabenou-

tvárou vo svojich vonných krčmách a sklepech. V uzlíkoch, v zásterkách, vo vrecách, vo dne alebo v noci, verejnou cestou alebo poza humná zanašajte vašim milým anjelom strážcom, čo sa len zaniezt dá! Lebo len týmto činom podarí sa vyhubiť nevlasteneckých kresťanov. Len takto privedieme vlast svoju do toho najrozto-milejšieho židovského rozkvetu.

O nedlho príjdu dobrí liberáli vlastenčif, kortešovať za židov. Budú vás úctive, ponížene prihovárať, aj nadšenými rečmi vábiť, aby ste všetci šli hlasovať na bratrankov židovských, aby ste všetci boli liberálmi za slávu židov. Nuž kto chce židov podporovať, nech je len liberál. Kto chce, aby na starosť i s detmi alebo vnukmi vyspevoval pod židovskými oblokmi jako taký žobrák na pútoch, taký každý nech len nafať sa tej smradlaviny a nech reve na celý močkový hrtan že: Hiližééé liberál!

E. Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

Volebné pohyby.

Zo Spiša píšu nám:

«Rímsko- a grécko-katolicki kňazi spiško-lubovenského volebného okresu v prítomnosti pána Zoltána Zmeškala, ľudového ablegáta dňa 20. mája v Podolinci poradu držali, na ktorej s veľkou oduševnosťou ustanovili, sriadili ľudovú stranu a ku ďalšiemu rozširovaniu ľudových zásad koncom júna dvojito shromaždení držať budú: jedno v *Maťašoveciach* a druhé v *Gňazdoch*. Za kandidáta ľudovej strany vyhlásili podolinského pána farára, dra Martina Pirhalu, toho horlivého, neohroziteľného a vysokoučeného kňaza. On, ako nesobecký muž toho síce nehľadal, ba ani necheel kandidáciu prijať, lež keď videl, že všeobecná dôvera v ňom je složená, osvedčil sa, že jestli s tým svätej veci našej osožiť môže, sa vďačne obetuje.

Drahí a ctení kresťanskí voličia lubovenského okresu! Vaší vp. duchovní vám v peknej svornosti ukázali cestu, po ktorej ku budúcim volbám pokračovať máte. Oni sa všetci s telom i dušou ku jedinej kresťanskej stránke, ku stránke ľudovej hlásili. Ak ešte milujete svoju kresťanskú vieru, ak ste sebavedomí mužovia kresťanskí, hore sa za nimi do boja! Neklesajte zaraz, keď dáky panák sladkým slovom k vám zavíta. Povedzte mu: my už máme svojho kandidáta a iného nám netreba. Nepočúvajte už

odteraz na žiadne iné meno len na toto: *Doktor Pirhala Márton*. Vy ho sice ešte všetci neznáte, ale sa vám o nedlho predstaví. Nech teda žije váš ľudový kandidát: Doktor Pirhala Martin! Nech žije vaša, t. j. ľudová strana!

V *köbölkrátskom* okrese (ostrihomská st.) ľudová strana stojí si tak silno, že liberáli prestali kortešovať. K ľudovej strane pripojili sa tu všetci úradníci pánstva primáškého.

V *Alsó-Lendve* behá terajší vyslanec žid Mandel a tára dve na tri. Pomáha mu pritom kat. kňaz-vyslanec: Ignác Berger.

Otvorený list

poslali ablegátovi puchovsko-illavského okresu Jurovi Kubínyimu. List ten podpísali: Andrej Bereghy, lednický, Valent Chocholus prusčánsky, Michal Szlanyinka rovniánsky, Ignác Diera st. hornosrňanský, Ján Okoliesányi bolešovský a František Hreuszik nemšovský páni farári. Ďalej: Ján Bartoss, Anlon Kuliffay a Peter Soltisz.

Menovaní páni zazlievajú v tomto liste p. Jurovi Kubínyimu, že predstavoval jejich okres jako pánslavský. Žiadajú, aby pomenoval toho, ktorý je z nich alebo z jejich veriacich pánslavom.

Tu spomenieme, že Kubínyi mal udajne aj súboj s p. Pivkom, ktorému tiež nadal do pánslavov. My sme toho náhľadu, že tým hlúpym nadávkam a upodozrievaniam z pánslavizmu musí sa už raz urobiť koniec. Veď ak je volakto ozaj pánslav, jestli teda chce zničiť Uhorsko k vôli Rusom a iným slavianským národom, na takého nech sa to dokáže a nech ho zaraz vyženú z krajiny. Bez príčiny ale ubližovať ľuďom je veľká hlúposť a docieli sa tým iba to, že napokon každý statočný človek bude si pýšiť, ak ho za pánslava vykričí taký hornoviediecky hazafík. Na miesto súbojov alebo otvorených listov odporúčame nasledovať príklad pána Žigmunda Ivánky. Tomuto pánovi tiež nadaly dvoje noviny že je pánslav — a Ivánka žaloval ich pre pomlúvanie a súd posúdil utrhávačov na splatenie nie malej pokuty.

Ľudové shromaždenia.

V svätodušný pondelok vydržovala ľudová strana shromaždenie v Bozsoku (baraňanská st.) Z celého okolia dohrnulo sa veľké množstvo voličov, a pekným počtom súčasnilo sa aj okolité duchovenstvo. Zvlášte nemecké obce byly pekne zastúpené. Predsedoval gr. Aladar Zichy a zahájil shromaždenie primeranou, dlhšou rečou. Po ňom rečnil Michal de la Vedela, budúci kandidát ľudovej strany. Predniesol voličom svoj program, ujisťujúc ich, že je z presvedčenia privržencom strany ľudovej. Aj redaktor Bonitz rečnil pekne. Reč jeho bola samý žart, ale v tých žartoch bola samá pravda.

Po záverečnej reči predsedovej rozišli sa voličia s tým predsavzatým, že ľudovú stranu musia k víťazstvu priviesť.

Túto nedeľu, t. j. 2-ho júna bude mať dvoje shromaždenia ľudová strana. Obe budú v zaladskej stolici.

Asice v *Dolnom Páhoku* a v *Lešenci-Tomaju*. Rečníci budú tí istí dľa tohoto programu:

1. Reč predsedová: Hovorí: gr. Aladar Zichy, kraj. vyslanec.

2. O hlavných bodoch ľudového programu. Rečník: gr. Bela Somssich.

3. zkazonosnom vplyvu cirkevopolitických zákonov. Rečník: Ján Molnár páp. prälát, kraj. vyslanec.

4. Ako obraňuje ľudová strana nižšie vrstvy? Rečník: dr. Fraňo Major, kraj. vyslanec.

5. Záverečná reč predsedová.

Zoštátnenie verejného zdravotníctva.

Poloúradne oznamujú: Krajinská verejno-zdravotnícka rada už r. 1892 predostrela svoj prvý návrh o zoštátnení záležitosti verejného zdravotníctva. Vzhľadom na to, že sa pomery medzi tým časom zmenily, verejno-zdravotnícka rada svojmu stálemu reformnému výboru dala vypracovať nový návrh, ktorý po dlhšom pojednávaní nedávno konečne ustálili. Tento nový návrh pohľadujúci sa na zoštátnenie verejnej služby zdravotníctva s podrobným odôvodnením predsa Krajinkej verejno-zdravotníckej rady minulé dni predostrel ministerskému predsedovi Széllovi.

Delegacie.

V uhorskom delegačnom výbore pre zahraničné záležitosti predniesol gr. Goluchowski svoj politický rozbor. Čo týka sa Číny, my že nesmeli sme sa utiahnuť od koncertu veľmocí, no od prvopošiatku bola vytvorená myšlienka, že by sme boli chceli vykoristiť konsteláciu k narazeniu formálnej koloniálnej politiky; takú farchu my na seba uvaliť nemôžeme a pri zvláštnosti obyvateľstva monarchie ani nesmieme. Čo týka sa všeobecnej politickej situácie, podarilo sa nám udržať pokoj, vzdor povážlivým príznakom. Z toho ovšem nenasleduje, že by sme sa mohli spoliehať aj na budúcnosť. Na Východe je mnoho zápalnej látky, ktorá stále vzbudzuje vážne obavy pri všetkom terajšom priateľstve s Ruskom. Je tu menovite otázka macedonská a s ňou spojené agitácie v Bulharsku. — V Srbsku sľubujú si od novej ústavy mnoho dobrého a my želáme im to najlepšie. — Všeobecný smer našej politiky ide bezpečnými cestami úzkym prídružením sa k našim spojencom a paralelným pestovaním dôverných pomerov k ostatným veľmociam, predovšetkým k susednej ruskej drčave. Trojčlenový spolok je nenarušený. — Jednotliví rečníci podržali si svoje poznámky do plenuma delegácie, len to bolo vyslovené, že v zahraničnom zastúpení monarchie neberie sa náležitý ohľad na Uhorsko.

Vojna v južnej Afrike.

Kitchener oznamuje z Pretorie že od posledného telegramu svojho padlo 53 Búrov, ranených bolo 36 a zajatých 267.

Novšie zprávy sú nasledovné spojené čaty Búrov pod veliteľstvom Kruitzingera pristavené byly skrz Angličanov. Búri hneď tiahli v inú stranu. Medzitým prišlo na srážku medzi nimi a kommandom Malanovým. Malana chytili a kommando jeho rozprášili.

Vyzvanie.

Hľadám horlivých mužov po všetkých slovenských mestách a dedinách, ktorí by rozširovanie slovenských zábavivo-mravných spiskov na seba prevzali. Za unovanie zo sklepanej ceny 40 percentov im popustím. — Kto by bez odplaty chcel knižočku rozširovať, ten dvojnásobný dobrý skutok učini: 1. dá príležitosť naše od mnohých tak neprave opustenému ľudu ku duševnému vzdelávaniu sa; 2. aj skutok milosrdenstva preukáže, lebo čistý dôchodok pre výchovu chudobných sirôt som venoval. — Prvá knižočka už vyšla z pod tlače pod názvom: «Sv. Anton Paduanský a chlieb chudobných» v pôvodnej cene bez procentu 6 halierov, sklepná cena jej bude 10 halierov. Druhá knižočka už sa tlačí pod názvom: «Návod k získaniu jubileumových odpustkov» s primeranými modlitbami v cene 8 halierov, sklepná cena bude 12 halierov. — Len z takých miest a obcí prosím sa prihlasovať za horliteľov, kde dovču ešte nikto knižočky nerozširuje, alebo kde by aj viac bolo potrebné. S Bohom! *Constant Kniha, špitálský kaplán.*

Vyzvanie k predplateniu.

Viacrázy vyzvali sme už ct. čitateľov nášho časopisu, by pracovali na tom, že by «Kreštan» do čim viac príbytkov dochodil, že by zásady kresťanskej politiky čim viac sa rozširovaly.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Kreštan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Zelené hnojivo.

Naši gazdovia sami to už zkusili, že keď do ďateliniska v jaseňi zúhoreného zasejú zbožie alebo zasadia zemiaky, že sa obidvoje vydarí. Hovejú tej zkušnosti, že ďatelina napraviť zem, ale príčinu, prečo ju napraviť, nevedia. Aj to už podajedni zkusili, že keď nie holé strnisko ďatelinové zúhorí, ale podrastlú mláďzu ďatelinovú, že vtedy vraj lepšie poznať účinok ďateliny na zbožie. Prečo toto tiež nevedeli, vysvetlím toho príčinu. Jedni si to tak vykladali, a síce zkušenejší hospodári, že ďatelina dvíha zem, následkom čoho dostane sa do nej viacej povetria, lepšie sa prevaria, vyčasujú tie výživné čiastky, nežli pod druhými siatinami, a potom že viac hrubších koreňov zostane v zemi, ktoré keď zhnijú, zem obohacujú humusom, teda dusíkom. Nuž ale im to

bolo nápadné, že prečo tento účinok nejavi sa pri okopávaninách, pri zemiaku, cukrovke, alebo burgundii, ved sa tu zem častejšie prekopáva, korene, ako aj vňať, zostáva v zemi, a predsa toto nebadá po okopávaninách. Toto mnohým bolo nepochopiteľné, lámali si hlavu nad tým, čo to môže byť za príčina, keď po ďateline badá tento účinok nielen na pôdach hlinastých, ale i na pôdach piesočnatých ktoré sú chudobné na dusík. Potom zvedeli i to, že v povetří je 70% dusíku, a či tento je daromný pre rastliny, či snád i tento rastliny neupotrebuje ku svojmu vzrastu. Dlho dlho, nevedeli si vec vysvetliť a prišli na tú mienku, že niektoré rastliny, na príklad stebelnaté, pôdu sdierajú a rastliny, ktoré majú kvet motýlu podobný, že pôdu šetria, nevyčiacavajú, kdežto pri prvých je tomu práve naopak. A vysvetľovali si to i tak, že tie rastliny, ktoré majú dlhé korene a silnejšie ako stebelnaté, tie že z podornice do orácej pôdy vyhásajú výživné látky a túto obohacujú. Lenže toto vysvetlenie nebolo dostatočné, lebo veru každá rastlina, zasíata do pôdy, túto cícia, využít kúva.

V rokoch 80-tych Schultz, hospodár lupitzký v Nemecku, po dlhom skúmaní vyšiel na verejnosť so svojou zkušenosťou, že náhľad tento je chybný, že rastliny motýľokvetové, ako lupin, lucerna, ďatelina, hrach, vika atd., slovom strukoviny, predsa zlepšujú pôdu lebo oni dusík (nitrogén) berú z povetria, keď ho pôdy nemajú madostač. Svoje tvrdenie dokazoval svojimi 15-ročnými pokusmi s týmito rastlinami na pôdach piesočnatých, na dusík chudobných. Do nich sial tieto rastliny a hnojil ich len fosforovými a draselnými hnojmi, maštalným nikdy, a vždy mal ten istý výsledok, že po nich zasiate stebelnaté rastliny urodily sa vždy krásne. Tak prišiel na tú konsekvenciu: keď ku vzrastu svojmu každá rastlina potrebuje dusík, teda i ďateliny, a keď ho tieto v pôde nedostávajú toľko, aby vyžily, musia si ho z povetria zadovážiť, a tak tieto rastliny z povetria svobodný dusík nashromažďujú do koreňov, ktorý sa tam stane organickým, a tak tieto rastliny pôdu obohacujú dusíkom a preto sa i po nich stebelnaté rastliny, ktoré len z pôdy berú dusík, dobre daria.

Začaly sa robiť pokusy, a tieto všetky dali jemu za pravdu. Konečne Hellriegel, ktorý robil zkušky v hrncoch so zemou celkom s neplodneniu, sterilisovanou, došvedčil, že Schultz má veru pravdu, lebo tieto rastliny pekne mu rástly v zemi, ktorá mala iba toľko dusíku, aby prvé klíchy rastliny mohly vyžiť, pokým sa troška vyvinú. Z počiatku byly žltkavé ale keď sa vyvinuly do tretieho, štvrtého lístka, ozelenely a vyrástly pravidelne. Skúmal potom korone týchto rastlín, a tu našiel, že majú na koreňoch väčšie-menšie bulôčky, pupence, v ktorých nachodily sa nepočetné bakterie, a síce bacillus radicola a že tieto bacilly svobodný dusík povetria obracajú na dusík organicky viazaný. Tak teda Hellriegel otázku celkom rozlúštil a zkuškami s rastlinami, v črepoch pestovanými, dokázal, že tieto rastliny možno celkom bez maštalného hnoja pestovať, a len keď sú v piesočnatej pôde, treba im dať fosforového hnojiva a drasla; su-li

v hlináčkach, len fosforohévo hnoja, a týmto dal základ ku hnojeniu pôdy zelenými trávami, ktoré berú dusík z povetria. Preto zelené hnojenie pôdy je nič inšie, ako pestovanie rastlín na roli, ktoré dusík z povetria berú: tieto rastliny, keď sú v kvete, treba zaorať, a tak je roľa pohojená.

Vyskytla sa druhá otázka: keď je teda tak, či všetky takéto rastliny rovnako shromažďujú dusík do pôdy a či nie? a tu pokusy ukázaly, že najlepšie shromažďujú dusík z povetria: lupiny, a síce belavý (po maďarsky: csillag fürt, *Lupinus angustifolius*), žltý (*Lupinus luteus*), biely alebo egyptský (*Lupinus albus*). Z týchto rodov najlepší je lupin belavý. Po nich už i našim roľníkom známe bôľhoj (*Anthyllis vulneraria*, nyúlzapuka, Wundklee), hrach, lucerna, d'atolina. Tieto rastliny keď majú v pôde hojnosť drasla a fosforovej kyseliny a dusíku len tolko, čo by, keď zídu ich útle rastlinky mali prvú dusíkovú výživu, dokým dačo odrastnú, zvedadia sa: potom si ony samy zadovážia dusík z povetria. Rozumie sa samo sebou, že keď ony majú v zemi dosť dusíku, odtiaľ ho berú. Toto nám ukazuje, že tieto rastliny hnojí maštálnym hnojom je zbytočné, po prvé preto, že dusíku, ktorého najviac nachodí sa v maštálnom hnoji, vedľa si z povetria zadovážia, po druhé, že strojený hnoj lacnejšie padne, tým viac, že čo nás stojí vývez hnoja, za to si my kúpime fosforového a draselného tolko, že nie sme v stave dať im tolko z týchto látok, nachodivších sa v maštálnom hnoji. Z «*Nauky o hospodárstve*»

BESEDNICA.

Skalica.

Skalica! mestečko starodavné slavné,
Kolom neho pňejú silné múry hradné,
Štíhle väže s neho k nebu vičnievajú
Slobodno kráľovským mestom ho volajú.
Veľkolepé chrámy, kláštore a domy;
Radnice, žaláre a ľudové školy
Okresné rychtárstvo, berničné úrady,
Kol mesta stavané salaše, majery,
Starodávných pánov vznešené kaštiely;
Hory, lese, háje, krásne vinohrady,
Utešené polia, lúky a zahrady,
Rybníky pašienky na nich krásne stáda:
Starodávna jesto nášho mesta sláva.
Lež kde že je teraz mesta nášho sláva?
Kde naša sloboda, kde tie naše práva?
Kde školy ľudové a kde naši páni?
Grófi a statkári, kupci a zemani,

Ktorí sa všemožne o dobro starali,
Nepriateľom ľudstva prekážky stavali,
Ktorí čnostných ľudí milovali, ctili,
Lotrov, kmínov, dráčov trestali, ničili,
Zbojníkov, lupičov na šibeň vešali,
Nepravosť, faľše a klamstvá trestali?!
Všetko sa v tom našom meste premenilo!
Ináč je to teraz jak to indaj bolo!
I teraz tu máme polia, veľké lány
Len že s nimi vládnu *krivonosí páni*.
I teraz sa pasú statkov veľké stáda,
Len že z polovice sú žida-kšeftára.
I teraz sú domy, krásne vyzdobené,
Len že v nich prebýva pokolenie iné!
Bývajú v nich radom sami Farahúni:
Dávidi, Jakubi, Mojžišia. Ároni,
Ktorí dneska našim ľuďom rozkazujú
Pravdu im merajú, ich klamú drancujú,
V ich rukách všetká moc, všetky naše práva
U nich je sloboda, u nich všetka sláva!

Skaličan.

Rozhovor medzi Jurkom Krátkozrakým a Jozefom Ďalekohľadým.

Jurko: Vitaj u nás drahý Jozefko! Kupovať a či niečo predávať si prišiel?

Jozef: Ďakujem milý Juričko, veru predávať som prišiel, lalať heno moja stará práve spočítava peniaze za našu Brezulu. — Už by som bol dávnej prišiel, lebo mi groša veľmi potrebné, ale pre zatvorenie jarmakov na statok nemôhol som prvej prísť. Ja neviem, čo tak po teraz všelijaké chorosti sa ukazujú pri tých našich bydlatách, už i dobytších doktorov viacej máme jako inokedy a tých všeliakých zaichov a fizaichov akosi nič neubýva, a to keby aspoň tú obec zatvorili, kde tie nemoce vypuknú, ale celý vidiek zavru.

Jurko: No veď to nič, nič za to Jozefko, bude to lepšej, len trpezlivosť.

Jozef: Ale čo si taký usmiatý a neobčajne veselý?

Jurko: Ha, ha, ha, jako by som nebol veselý, keď na budúce môžem si už viacej vypiť, a si veru aj vinka vypijem, lebo predsa mi niečo zviši. Vieš čo? — budeme mať štátnu školu. Štát nám viac tisíc dá i na učiteľov i na novú školu; nebudeme tolko zo svojho dávať na učiteľov. A že sa vraj naše deti ináčej budú učiť, ako poteraz. Počkaj len Jozefko, jako to ináčej bude vyzerať s našimi dieťkami.

Jozef: Hm, hm! Ináčej bude vyzierať! — Pravdu máš Juričko, o niekoľko rokov ináčej bude vyzierať v hlave tých vašich detvákov, ale keby si to už teraz videl a očul, ver mi, že by si sa nesmiel ale smútil, ty Jurko Krátkozraký!

Jurko: Ale ja ťa Jozefko nerozumiem, čo že chceš s tým povedať?

Jozef: Nuž to isté, čo ty, že sa totižto budú ináčej vyučovať. Budú sa učiť aj to, že človek biedný po tomto

trápnom živote nemá čo očakávať po smrti, ale že keď zomre, výnde z neho para práve tak ako z tvojho činoša, z tvojej Kvetule alebo tuná z mojho Hektora a potom koniec. Aj to sa im dá tým papákom porozumeť, že naši pra-pradedovia boli opice, t. j. aby si lepšej rozumel, že ty Jurko Krátkozraký si v rodine s paňou opicou a máš niečo z jej krve a z jej kosti.

Jurko: Ale netáraj Jozefe!

Jozef: Nuž či táraj či netáraj, ja o tom mám známost, že sa to učilo a učieva v takýchto školách, alebo aspoň spomína.

Jurko: Veď ale hovoria, že sa tam náboženstvo tak bude vyučovať ako i teraz, a že pán kaplán riadne bude prednášať.

Jozef: O hej! bude sa učiť i tomu, ale to, čo sa z toho naučia, to páni štátni učiteľia pri inšich knižkách a predmetoch pekne rúče poprekrúcajú a tým nedospelým zdajne povyvračajú.

Jurko: Tomu ľahko odpomôžeme, sijdeme sa školská stolica a ja prvý budem navrhovať, aby takýto učiteľ hneď z duškom sa odniesol.

Jozef: Oho, moj milý Juro! To je otázka, či budeš údom školskej stolice; lebo v takýchto školách školská stolica obyčajne pozostáva z tých najtuhších liberálov, z neznajbohov a židov, praeses školskej stolice tiež tým podobný, a tí potom vstrčia učiteľov takého smýšľania, akého sú oni a dajú knižky v tom duchu tlačene, jakým sú oni nasiaknutí; čo sa potom krásne a utešene aj na deťoch ukiaže.

Jurko: Jozefko! ale špasuješ, alebo vymýšľaš.

Jozef: Chráň Bože! ja celkom vážne hovorím. Pozri len heno na Francúzsku krajinu; čítal som, že tam 12—15 roční chlapeci bývajú pred súd ľahani a pre jejich velikánske výstupky do žalárov zatváraní. A tak sa stane aj u nás, čoho bude následok, že rodičia, ktorí chcú mať deti dobré a bohabojné, budú museť školy ducha kresťanského stavať a ta ich posielat; skrze čo dvojnásobná farcha nastane. Na dôkaz toho odvolávam sa na istého francúzskeho senátora menom Fresneau; tento pred niekoľko rokami na jednom zasadnutí senátu povedal, že v jeho okrese v Morbihane 48 štátnych škôl jesto, do dvanástich z týchto škôl ani jeden žiak nechodí, v druhých dvanástich 4—7, do ostatných 10—12 detí chodí. Veriaci na vidieku že sa vraj tak boja tých škôl, že sa radšej ostro trestať, pokutovať dajú, ale svoje deti do štátnych škôl predsa neposielajú. A vidíte Juričko, tento senátor Fresneau kedysi radikálny, tuholiberálny ablegát bol a veľmi zazlieva toto pokračovanie s bezboženskými školami.

Jurko: Ach, nebude to u nás tak Jozefko.

(Dokončenie nasl.)

Na obnovenie Marianskej studienky na Hore Levočskej obetovali.

Z Ameriky (Torrington): Ján Regesz 100 korún, Ján Kílian 50 korún, Tomáš Novajovsky 10 korún; z Hines-Jova (Amerika) Michal Dzujna čo milodar siedmich 114

korún; z Boontonu (Amerika) sbierka Ondreja Merčák 75 kor.; zo Sv. Antala: Filip a Anna Sečkar po 3 koruny; z Némethbokšanu: Maria Brištak 1 kor.; z Dolnej Lehoty: Karol Kozempel 2 koruny; zo Spišskej Novej-Vsi Jozef Petrovič 4 koruny; zo Smilthonu (Amerika) Ján a Julia Manak 40 kor., Pavel Kacansky 5 korún; z Cahanovec: N. N. 3 kor.; z North-Tarritovna (Amerika) Mikolaj Turkovič 10 kor. 35 hal; z Bannika (Amerika) Ján Krempasky 10 korún.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

Smrť. Velebné Duchovenstvo vojenské peštbudinského okresu sdeľuje nám, že vp. *Juraj Gogolák*, vojenský kaplan I. triedy po zdľhavej chorobe a prijatí sv. Sviatostí zosnul v Pánu dňa 26. mája v roku 53-tom veku svojho. — Nebožtík prislúchal k tým dnes už zriedkavým kat. kňazom, ktorí nehanbia sa za svoj rod slovenský. Večné odpočinutie daj mu o Pane!

Búrski velitelia v Budapešti. Búrsky veliteľ Ján Dewet, synovec chýrneho búrskeho vodcu generála Christiana Deweta, s viacerými rodákmi svojimi dôjde do Budapešti a 8. júna bude prednášať v Redute o borbe Búrov s Angličanmi. — Z poprednejších mešťanov budapeštianskych utvorilo sa komité, ktoré už veľké prípravy robí ku slávnostnému uvítaniu Búrov.

Nový farár. Ladislav Herbszt, farár v Proszéku (liptovská st.) prešiel do Bobrova (Orava) za farára.

Krajinské telocvičné závody mládeže. Na Svätého Ducha v oba sviatky popoludní boly krajinské telocvičné závody mládeže stredných škôl uhorských, počtom asi 8-tisíc žiakov. Žiactvo ubytované bolo v hlavnomestských školách. Závody boly na tak zv. millenárnom závodisti na Čömörsej ceste. Školská mládež predstavila svoju zručnosť a silu, v behu, v skoku, v hádzaní tiarch atd. Tieto telocvičné sjazdy bez otázky pôsobily by veľmi blahodarne na mládež, keby nebolo s nimi spojené to sprosté a bezbožné kulturáctvo peštianské. Mladíci bez dostatočného dozoru túlali sa celú noc po meste a hodnoverní svedkovia tvrdili, že sa títo šuhajci nafahovali verejne s verejnými osobami na hlavných cestách a že vôbec boly všetky nočné miestnosti preplnené mladíkmi

oblečenými v uniformách, jako boli pri závodoch telocvičných. Dráhe je čo spomenúť tiež načím, že keď ku pocte prítomného arcikniezata zahrála hymnu za panovníku rodu Habsburgov, takzvané «Gott erhalte» mladíci začali trieskať na svoje bubny a pešťianské obecnstvo volalo im na slávu, tak že hudba musela umlknúť. Že by toto bola veľká úcta oproti kráľovskému domu, to už len nemožno tvrdiť.

Slovenský Spolok v Pešťbudíne vydržoval dňa 19. ti m. riadne valné zhromaždenie, na ktorom boli zvolení za predsedu: Ján Černocho; za podpredsedu: dr. J. A. Wagner; za zápisníka: Jur Guča, medik; za knihovníka: Sámuel Búlovský, štud. phar.; za pokladníka: Andrej Kapusta; za výberčího: Jozef Kubička; za kontrolorov: Viliam Graca, štud. phar., Marcell Alberty; za sbormajstra: Gejza Rehák, medik; výborníci: Ludevít Izák, Jozef Švehla, Fraňo Prístaš, Pavel Brza, Pavel Pavlikovič, Milan Hodža, Ján Zimány st.; Náhradní: Štefan Bella, technik, Daniel Zámboj, Jozef Somora, Ján Kraus. Spolková miestnosť sa nachádza: VIII. *Aggteleki utca* číslo 16.

Znak času. Na tohoročnú assentírku v spišskej stolici malo sa do 16. okresov dostaviť 4737 mladíkov, ale postavilo sa ich len 2255; nedostavilo sa ich 2482. Z týchto posledných dľa úradnej zprávy 2400 nachodí sa v Amerike. Z dostavivších sa vzali 548 k vojsku ako súcích.

Židia v Rusku. Vláda ruská vydala nariadenie, ktoré zakazuje Židom prehod z Pruska do Ruska a naopak. Pohraničným úradom naloženo, aby sa toho prisne pridržovali.

Stávka. (Z Rešice, 24. mája.) 2000 delníkov v oddelení pre stavbu železničných mostov zastavilo prácu a žiadajú, aby pracovná doba, trvajúca teraz 12 hodín, znížená bola o dve hodiny.

Kráľovrah samovrahom. Z Ríma oznamujú, že Gaetano Bresci, vrah kráľa Humberta, spáchal v žalári samovraždu; obesil sa na šnórku z gätí. Že vraj zvonil život.

Poliaci pod nemeckou vládou. V Poznaňsku zase pozatvárali početných poľských študentov, že z náboženstva nechceli učiteľovi odpovedať po nemecký.

Ako sa vláda stará o ľudí — v Rakúsku. Rakúska vláda predložila rajchsrátu návrh zákona, ktorým zavedie sa obligátne poisťovanie súkromných úradníkov na prípad neschopnosti práce, staroby, bezzamestnania, potom pre zaopatrenie vdov a prispievanie na výchovu detí. Za súkromného úradníka považuje sa každý, ktorý má aspoň 600 korún ročného platu, v rátoch mesačných plateného. — Liberálne maďarské vlády, rozumie sa, nemajú času na také do života hlboko zasahujúce otázky. Im sú prednejší matrikári a civilné sobáše.

Gšeft je gšeft! Židovská obec v Jablonove vypisuje súbeh na stanicu rabína. Vyvolia toho, čo zaplatí 40.000 korún terajšiemu rabínovi, ktorý je už starý a ktorý mu za tú cenu prepustí miesto. Ostatne v konkurse oznamujú i to, že tá stanica je spojená s ročným platom

960 korún. Rabín musí mať teda iné, veľmi skvelé prijmy a dôchodky, keď stanicu, ktorá je spojená s platom 960 korún, má kúpiť za 40.000 korún. Orgán Židov pokročilých «Egyenlőség» dokladá k tej zpráve, že menšie ortodoxné židovské obce predávajú stanice rabínske po 2000—3000 zl. a utržené peniaze že delia si vplyvní členovia obce medzi sebou.

Z Malých Žabokriek (trenč. stolica) nám píše: Asi dva kilometre od našej obce stojí jedno malé površie, takzvané Strania. Pred pár rokmi prišli sem takí znalci, ktorí vyzkúmali, že by sa vo vrchu mala nachádzať baňa na kamenné uhlie, ale vyzkúmali aj to, keďby ten vrch pohýbali, že by sa pohnula odtiaľ voda, ktorá by obec na celom okolí vytopila. Kopanie bane teda nechali stáť. Minulé týždne, keď na jar zem rozmokla, ale na jeden joch zeme prepadol sa do vrchu a táto zem sa ešte ustavične níži. Keď tam človek chodí, jako keby chodil po podlahe, pod ktorou je jakási prázdnota a keď do zeme palicou pichne, ocíti, že vo vrchu voda vrie. L'ud sa obáva ďalšieho nešťastia. Čo bude ďalej upovedomíme.

Tragedia medvediara. Do obce Bučó zavítali dvaja medvediari. Každý mal po dvoch tancujúcich medveďov, a chodili, ukazujuť medveďov, každý osebe po rozličných uliciach. Medvedi Prodanovičovi nechceli tancovať a medvediar dal sa ich biť; v tom si jeden vytrhol kariku z nosa a, osvobodiac sa, vrhol sa na svojho krotiteľa. Za chvíľu bol medvediar roztrhaný, potom medveď ušiel, lebo nikto neosmelil sa do neho. Neskoršie dehonili ho a zastrelili.

Proti korhel'stvu. Americké ženy nemilosrdne bojujú proti korhel'stvu. Kanzaskí krémári sa zorganizovali do spolku na obranu svojich záujmov, ale si nemôžu nič počať proti ženským, kroté keď si ináč nemôžu pomôcť, sekerami rozbíjajú pálené sudy. Jedon kanzasský krémár vozil pálenku z dediny do dediny v železom okutom sude, ktorý mu ženské rozbily — puškovým prachom. Celý pohýb vedie pani Mationova.

Z Paríža do Brüssela za jednu hodinu. Z Paríža telegrafujú, že tam pod protektorátom belgického kráľa Leopolda utvoril sa jedon belgicko-francúzsky syndikat so základným kapitálom tisíc millionov frankov cieľom vystavenia elektrickej železnice medzi Parížom a Brüsselom. Po tejto železnici z Paríža do Brüsselu prejde vlak za jednu hodinu a z Brüsselu do Antwerpen 10 minút.

Kanál medzi Čiernym a Kaspickým morom bude sa stavať z naloženia ruskej vlády. Kanál bude na 600 kilometrov dlhý a bude stáť 800 millionov frankov.

Bieda. V Rjeke umrel istý Anton Milich, ktorý od roku 1865 žil výlučne z trávy, odpadkov jedál a korienukov. Za celý ten čas býval v chlieve. A predstavenstvo bohatej Rjeki za 36 rokov nepovšimlo si bedára.

Obyvateľ'stvo Viedne. V hlavnom meste Austrie až teraz skončili popis obyvateľ'stva; z popisu vysvitá, že Viedeň 31. decembra r. 1900. mala 1,677.957 duší; počet obyvateľ'stva za posledných desať rokov vzrástol o

265,108 duší. Katolíkov je vo Viedni 1,461.891, židov 146.926, protestantov 54.364, pravoslávnych 975 a ľudí iného vierovyznania 2772. Z popisu i to vysvitlo, že vo Viedni žije 140.280 uhorských štátnych občanov (71.453 mužských a 68.827 ženských), z ktorých ale len stošesťdesiatich oznámili, že ich obcovacou rečou je reč maďarská.

Obyvateľstvo Budapešti dľa vierovyznania. — Štatistický úrad hlavného a sídelného mesta včera podal zprávu mešťanostovi Halmosovi o podrobnejších dátach výsledku spočítania ľudu v Budapešti. Zpráva hovorí, že v prvom rade roztriedili popisné hárky riadnych budapešťianskych obyvateľov od popisných hárkov len dočasne tu zdržujúcich sa. Dľa toho potom vysvitlo, že riadne mešťianske obyvateľstvo Budapešti počíta 703.449, duší, v čas popisu teda 9935 cudzincov zdržovalo sa v hlavnom meste. Za základ berúc počet riadneho mešťianskeho obyvateľstva, dľa vierovyznania delí sa ono nasledovne: — V Budapešti je: rim. katolíkov 427.112 evanjelikov a. v 37.170, reformátov 62.837, izraelitov 166.198, iného vierovyznania 10.131.

Pozor na hadov. Mária Kupzánova pri sbieraní haluziny v lese kavečanskom bola uštipnutá hadom, keď hrubšiu haluz vyfahovala z raždiny. Uhryznutá zabila hada nevšimla si uhryznutia. Keď prišla domov, mala už ruku zapuchnutú a o dva dni umrela po veľkých boľoch.

Žid matrikár. Na návrh administratívneho výboru turčianskej stolice minister vnútra vymenoval sučianskeho notára Jelineka (Mojžišovho vierovyznania) za matrikára a poveril ho s vybavovaním všetkých funkcií, aké sú s tým spojené, teda aj civilných sobášov. Jelinek bude teda sobášiť kresťanské novomanželské pári. Ďaleko sme zašli!

V Amerike prepádajú sa domy. Seranton, Pa. Pod Mayfield zvanou osadou sosula sa zem, pri čom zbúrané bolo vyše dvadsať domov, medzi nimi i slovenský gr.-kat. kostol bol značne poškodený. V dome krajana L. Hutika, ktorý sa až na štyri stopy prepadol, z neznámej ešte príčiny povstal oheň a dom zhorel do základov. Obyvateľstvo hromadne zanecháva osadu.

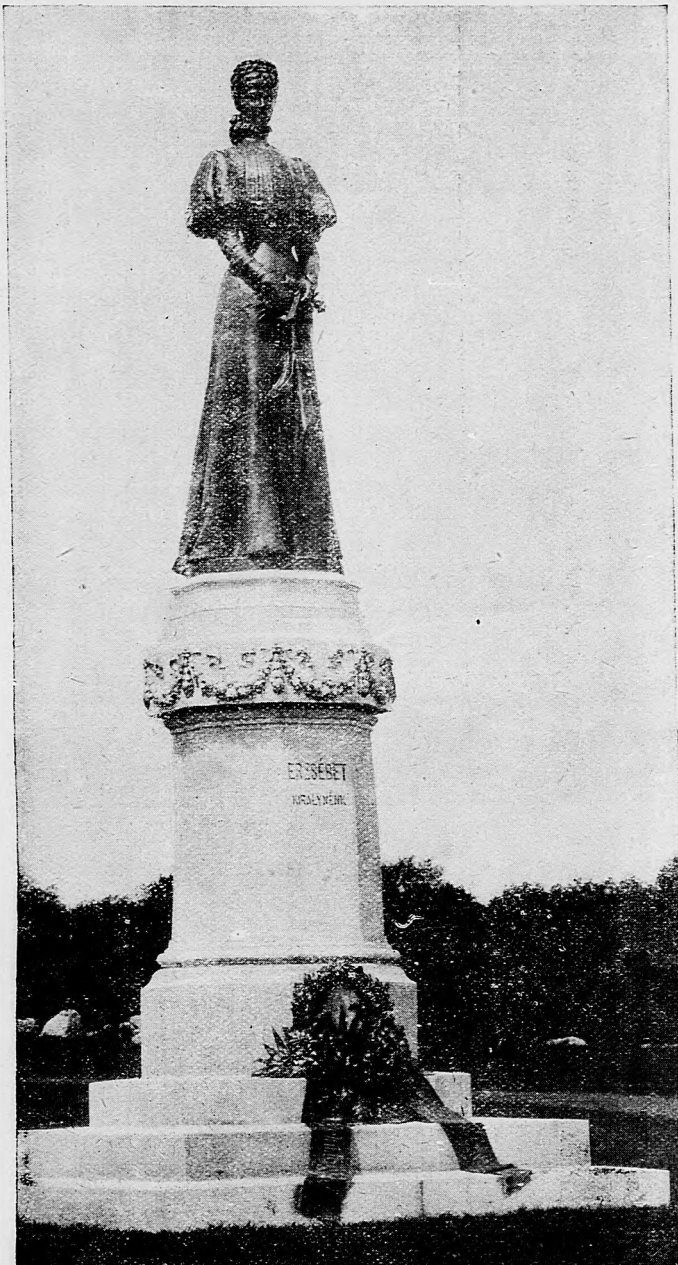
Nešťastie. Nedávno vysťahoval sa do Ameriky Štefan Motyka, rodák z Domanoviec, stol. spišskej. Išiel len prvý raz do práce a už ho zastihlo nešťastie. — V majne, keď kopal uhlie, svalilo sa toto a jemu nohu poranilo. Privolaný lekár zašival mu nohu na troch miestach a ponechal ho v domácom opatrovaní.

Milodary na chlieb sv. Antona poslali: Ján Bikam Dlhépole 1 kor., Anna Hastík 1 kor., Mária Bačičík 1 kor., Dora Tarač 1 kor., Barbora Brodek 1 kor., Mária Tojsek 80 hal., Mária Halomk 80 hal., Anna Zuzik 40 hal., Mária Čopičik 40 hal., N. Korček 40 hal., M. Tabačik 20 hal., A. Martinec 20 hal., Katerina Hubočan 20 hal., Terezia Tabačik 10 hal.

K nášmu obrazu.

V knihe o Skutkoch Apoštolských je opísano, že Duch Svätý za rána turečného zostúpil

na tých, ktorí sa desadňovou pobožnosťou pripravovali ku príchodu Jeho a že sv. Peter apoštol ihneď vyšiel s veľkou horlivosťou kázať zástupu, ktorý tam z rozličných národností shromaždený bol. V tomto zázračnom prípade máme my katolíci večitý dôvod ku tomu, že cirkev naša dľa

Nový pomník kráľovnej Alžbety v Gedelove.

príkladu božieho povinná je všetkým národom a všetkým jazykom rovnakou mierou ohlasovať slovo božie. Kto chce teda premeniť reč veriacich v chráme na cudzú, taký prehrešuje sa proti Bohu Duchu Svätému. — Náš obraz predstavuje sv. Petra, ako káže všetkým národom. Hore na obraze znázornené je sedem darov Ducha Sv.

Púť do Veľkých-Topolčian. Z lásky oproti prebl. Panny Marie, aby sme skrze Jej mocnú prímluvu a materinskú lásku obdržali odpustenie našich hriechov u Boha tak jedenkrát dušné spasenie; údovia III-ho rádu sv. Františka a k nim pripojení ctiteľia Panny Marie putovať budú do Topolčian. — Púť bude trvať 4 dni. Na deň najsv. Trojice, 2-ho júna, ráno o 5-tej hodine bude svätá omša v chráme pp. Františkánov v Trnave, po svätej omši sa pohne processia pod vedením P. Mansueta, kňaza z rádu svätého Františka. — (Trnava.)

Obeta opilstva. Vo Veľkom-Lipniku (Spiš) istý Michal Panzak nielen svoj majetok premárnil, ale ešte aj cudzý na neho sverený. Keď videl, že už nenie vstave ten premárnený cudzý majetok navrátiť, sa v zúfalstve obesil. Hľa pijatika, zvlášte diabolská pálenka nielen o majetok, ale i o zemský a večný život prinese človeka

***

18ročný bôľ hlavy úplne vyliečení. Nasledovný pripis došiel pánu Albertovi Müllerovi.

Vysokoctený Pane Müller! Keď obdržal som Váš *elektro-magnetický kríž* R. B. 86.967, osvedčujem, že som už docela po krátkom nosení tohože z môjho 18ročného bôľu hlavy vyliečený a vyslovujem zato moju najúprimnejšiu vďaku. Prosím, pošlite mi s dobierkou ešte jeden dvojnásobno elektro-magnetický kríž R. B. Nrp 86.967. V Szonte, 18. februára 1901. S úctou Anton Bakics, tesár.

***

Fabrikant na kosy Jozef Sohr odporúča svoje oznamy ct. obecnstvu do láskavej pozornosti.

DOPISY.

Trnava.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Čitatelia «Kresfana» vedia, ako nám je to potrebné čítať, a ktorý ho čítame, mohli by sme povedať, že bez neho by sme takí boli, ako sekera bez poriska, nemohli by sme sa tak obratno v živote rušiť. — Ponevác tak mnoho dobrého závisí na čítaní toho; hľadme, aby sme čím viac ľudí s ním na dobrú cestu priviedli; otvorme vrecká svoje štedre a kortešujme s tým, že k dobrému presvedčeniu privedieme aj iných, keď im príležitosť poskytneme k čítaniu dobrých novín a kníh. — Prečo že nevery a krivé viery obsadily srdcia i mysle? Z veľkej príčiny a azdaj najviac preto, lebo svet usilovne zasypajú s nemravnými spismi.

Keby sa katolícky veľikáši boli usilovali lacnými nábožensko-politickými časopisami zasypať ľud tak v 1880-tich rokoch, že by ľud vždy bol môhol vidieť každý pohyb snemu, akiste by sa boly minuly civilné sobáše i matriky. — Veď keď sa to už Francúzom páči, že chcú tak žiť ako zveri bez Boha, bez viery na večnosť, nuž lutujeme ich síce, ale za to keď sa dakto zjaší a do studne skočí, dobre smýšľajúci to nemajú za ním činiť. —

Pán Boh miluje horlivosť a preto pekne prosím každého: rozšírme nášho «Kresfana» a na kolko možno aj druhé náboženské spisy, aby každá vrstva nášho ľudu bola s dobrými knihami obsipaná.

Prosím ponížene, len nebudme nevšímaví, lebo už môžeme mať aj čemer od toho liberalismu.

Prosím, ráčia mi posielat' «Kresfana» v troch exemplároch. — Ponížený sluha P.

***

Lom.

Blahorodý Pán Redaktor!

Prosím, ráčte nasledovné moje riadky uverejniť.

Tak tedy neohrození vyznavači sv. kríža Kristového, žiaci to kresfanskokatolícki na universite v Budapešti a síce 41 právnikov, 14 medikov a 16 filozofov — sú od universitného senátu «pokarhaní» preto, že v posluchárňach universitných umiestnili sv. kríž Kristov. Krome toho, hlavný vodca kresfanských mladíkov: Desider Köpösy je vytvorený z peštianskej university na večité časy a juristi Ullain a Tóth na pol roka.

Slyš to svete! Kresfanskokatolícki žiaci, ktorí svätý kríž na universitu priniesli, boli od senátu pokarhaní, ale tým, ktorí z korún kráľovských na universite kríže dolu pozrážali, nestalo sa nič. Nemohli vraj ich vypátrať; ovšem že nemohli, keď nechceli, asnáď aj nesmeli. Vieme to veľmi dobre, že u nás v tomto našom už celkom sožidovštelom orságu je všetko dovoleno, všetko môže sa proti Kristu, proti jeho sv. cirkvi vykonávať, môžu sa kríže trebárs i z kráľovskej koruny dolu zrážať, lámať, zneuctovať, zhanobovať, za to sa u nás nikomu nesmie nič stať. Ale nech by sa len opovážil kresfan niekde židovský «mogendoved» dolu zrážať a polámať, bolo že by kriku a lármy, bolo že by «gezerézu» až by nám uši od neho zaliehaly, mali že by žandári a policajti behačky, inkvisicie nemaly by konca kraja. Hľa, «mogendoved» to je židom posvätený, toho sa neslobodno dotýkať, dolu zrážať, lámať, zneuctovať; ale kresfanskokatolícke kríže trebárs i z koruny doluzrážať, rozlámať, zhanobiť, za to sa nikomu nič nestane, za to sa mu ani vlas na hlave neskriví, za to dostane ešte pochvalu od židovskej vlády!

To pokarhanie kresťanským žiakom je zaiste «výborným vyznamenaním», je im «velikou slávou». Celý kresťanskokatolícky svet nadšene im vyvoláva: «Sláva, vo tri vrchy sláva vám vy neohrození vyznavači svätého kríža Kristového!»

«Križ je židom pohoršenia, pohanom ale bláznovstvo», praví sv. Pavel apoštol. I nynejším židom je križ pohoršenia, i nynejším pohanom, židozdednárom, liberálnym tatárom a jejích pajtášom je križ bláznovstvom, preto proti nemu broja, všetkými silami na jeho zničeniu pracujú. Sv. Polykarp píše: «Kto nevyznáva svedectvo o kríži, z diabla je». Tieto slová svätého Polykarpa platia o všetkých nepriateľoch kríža Kristového. Všetci nepriatelia kríža Kristového sú z diabla. O všetkých platia slová Kristové: «Vos ex patre diablo estis», t. j. «Vy z otea diabla ste».

«Križ je bezbožným ku posmechu, nábožní v ňom nalezajú veľké tajemstvo, a zač sa mudre svetský hanbí, v tom nalezá apoštol poklad; čo sa onomu zdá bláznovstvom, jest učineno múdrosťou a slávou, preto praví: Odo mňa však odstúp to, aby som sa v čom chválil, jedine v križi Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého svet jest ukrižovaný mne a ja svetu.» Galat. 6, 14. Tak píše sv. Augustín.

I vám universitným žiakom, neohrozeným vyznavačom sv. križa Kristového, budíž vám povždy sv. križ Kristov «veľikým tajemstvom, najdrahším pokladom, múdrosťou a slávou!» Volajte i vy so sv. Pavlom apoštolom: «Odo mňa odstúp to, aby som sa v čom chválil, jedine v križi Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého svet je ukrižovaný mne a ja svetu». — Sláva večná, sláva svätému križu Kristovému! Sláva všetkým verným, neohrozeným vyznavačom jeho! Sláva! Sláva! Sláva!

Andrej Rojko, vyslúžilý farár.

***

Štjavník.

Pochválen buď Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Prosím úctive o uverejnenie a opravenie týchto niekoľko riadkov.

V našom časopise «Kreštan» v čísle 18. uverejnený bol článok i z našej obce. V tomto článku náš dopisovateľ od a do x pretriasa všetko, začínuc od politiky a končiac s rychtárom. Ba ani Evam pokoja nedá.

Ponevác ale i moje remeslo, školu do toho pripojil, nemôžem zamlčať, abych nášmu dopisovateľovi na jeho pravde nezodpovedajúce riadky neodpovedal.

Dopisovateľ o škole sa nasledujúce vyjadril, «máme troch pánov učiteľov, ale tí tiež majú aj iné inkompatibilné zamestnanie a tak žiaci sú pozaostali».

Moje inkompatibilné zamestnanie ktoré nášmu dopisovateľovi hádam oči kole, je: vedenie a riadenie nášho potravného spolku, o ktorom náš dopisovateľ píše, že rozkvitá!

Nech ale odpovie Jožko Hesso, že kto mňa mal k tomu, abych toto bezplatné a len s veľkou starostou spojené zamestnanie na seba vzal? Či nie väčšina prednejších občanov, a či nie údovia spolku, medzi ktorými je i náš dopisovateľ?

Za túto vďačnosť hľa odplata! Ani nie od cudzého, lež rovno od úda spolku. Vidím ale, že na toto plujú všetci údovia a tak aj ja pre jedného nevďačného človeka vôľu netratím, ale za slávu božiu a pre dobro ľudí, aj ďalej, zakiaľ bude božia vôľa spolok náš tým väčšou chuťou spravádzaf budem.

Že sú skrze moje zamestnanie deti školské pozaostalé, že o tomto náš flekovač píše, sa mu tiež čudujem, lebo čo ho poznám, on do školy chodiacich dietok nemá, aby dľa schopností tých posúdiť mohol pokročilosť alebo zaostalosť žiakov. Že by sa náš dopisovateľ za školu zaujímal, to tiež tvrdiť nemôžem, lebo v škole som ho ešte nikdy nevidel.

Tento rok som práve bol zvedavý, že keď mu tak

na srdci tá škola leží, že hádam na examen príde. Bohužiaľ ale, bárs pán farár až dva rázy v kostole ožnamoval kedy bude examen a aby aj rodičia prišli zkusíť, aký pokrok urobili dietky, nebol v škole pod zkuškou len p. farár a jeden občan.

Toto je vec smutná v našej obci, lebo z toho vidíme, že školu tu za menej považujú ako bačovisko, a učiteľov ako pastierov. Keď ženú ovce na letovisko, celý dom vyrukujú, ale keď má ísť dieťa na zápis, alebo na zkušku vtedy ho pošlú opustené a samotné ako ztratenú ovečku, jedným slovom do školy len z násilnosťou dietky svoje posielajú. Musím ale podotknúť aj to, že mnohým rodičom na srdci leží výchova dietok, ktorí sú zato aj učiteľom povďační. Či sú moji žiaci pozaostali alebo nie, to sa nášho dopisovateľa flekovača pýtať nebudeme. Na to sú duchovní a svetskí predstavení školy, ktorí kedykoľvek moju školu navštívili, vždy spokojnosť a uznanie svoje vyjavili. Tak aj rodičia, ktorí moju školu navštívili, potešení boli nad odpoveďami dietok.

O našom dopisovateľovi hovoria, že to on v 18-tom čísle nepísal, nech sa teda verejne osvedčí alebo ten, kto to uverejnil, nech svoju poznámku na dopis tento učiní, a nemusí sa ani prisahať. — Netrušete daromne do hniezda svojho!!

Štefan Neuschel.

***

Handlová.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Doprajte týmto mojim riadkom miesta v našom milom «Kreštanovi».

Dňa 15-ho mája sa v Handlovej veľká slávnosť odobavovala, totižto sa uložila základná skala novej katolíckej školy, pri ktorej príležitosti okrem obyvateľov handlovských vo veľkom počte, — aj cudzí hostia prítomní boli, ako: pán hlavný slúžny a podslúžny z Prievidze; pán prvý revírník z Nécpl zastupujúc pána gr. Pálffyho; pán farár s Chrenoveca a jeden mních. Pán učiteľ Rigl prišiel so svojimi školskými dietkami pod zástavou na miesto. Velebný pán farár držal primeranú peknú reč a prečítal mená tých osôb, ktorí na pamiatku do základnej skaly písobne vložení boli. Títo sú: pán fõišpán (hlavný župan), podžupan, dvaja slúžnovci z Prievidze, prvý revírník Lutonský, rychtár a podrychtár handlovský; pán farár z Handlovej, pán notár, okresný lekár a matrikár.

Nebohého pána veľkomožného Báthi Ignác Hancsok, Archidiakona a farára handlovského jakožto pôvodcu a zakladateľa tejto novej katolíckej školy, ktorý si z ohľadu školy a cirkve veľké zásluhy nadobudnúť, tohoto pán farár ani nespomenul. On bojoval viacej rokov proti tomu, aby školy v Handlovej nestaly sa štátne, lež aby ako predtým konfessionálne zostaly. K tomuto cieľu daroval vlnajšieho roku 2000 korún. Pred troma rokami daroval na stavisko katolíckého čítaceho kruhu 600 korún, a sbieral milodary na všetkých stranách pre tento kruh. Pred dvoma rokami dal ku kapituli 16000 korún na pomoc katolíckych chudobných kňazov. Takého horlivého, dobrého kňaza a dobrodince vynechali! Musí sa

mu aj tá chvála dať, že keď aj nie verejne, ale súkromne horlive za ľudovú stranu pracoval, a za ňu mnoho obetoval.

Učiteľia, z ktorých jeden v obci Handlovej 39 rokov a druhý 29 rokov s dobrým prospechom v učebe a vo výchove pracovali, a nie len o duševné ale aj o hmotné blahobytie obci od samého počiatku a obzvlášť teraz sa starali, kde je presvedčená vec, že chce gróf Pálffy právo baňské násilne odobrať, týchto tiež z pamiatky vynechali, a miesto toho radšej jedného nového, krátky čas v obci sa zdržujúceho mladého matrikára do pomníkovej listiny zapísali. Pán poštár, ktorý si o školu, cirkev, poštárstvo a v obecných záležitostiach veľké zásluhy nadobudol, o blahobyt svojej obci sa staral, na tohoto človeka takže nepamätali.

Po slávnosti išli povolani hostia najprv do krčmy Langovi, kde sa pri dobrom pive občerstvili, a ztade k velebnému pánu miestnemu farárovi, kde dobrý obet prichystaný mali. Hosti pána farára boli nasledujúci: tí menovaní páni dvaja služnovci, hlavný revírnik, pán farár chrenovský, jeden mních, okresný lekár, notár, matrikár, organista, rychtár, podrychtár, staviteľ školy, traja sklepari (krémári) Lang, Vágner, Bende a prostredný mlynár Fitzl.

Pod obedom sa mnoho rečnilo ku etí pána hlavného slúžneho, ku etí pána farára z Handlovej a z Chrenovca. Pán hlavný slúžny podotknul medzi iným, že ho veľmi teší, že títo dvaja páni farári v týchto obciach boli vyvolení, a úfa, že voľba táto k úplnej spokojnosti vypadla.

Pane Bože dajže a pomáhajže, aby tieto slová svätá pravda boly, aby si títo páni farári lásku, vernosť a náklonnosť svojho ľudu nadobudli. Aby títo páni farári so svojim ľuďom pod jednou zástavou pracovali a bojovali, ktorá má nápis: «Ľudová stránka», potom im celý pospolitý ľud so skrušeneho srdca privolávať bude: Nech Pán Boh živí na mnoho rokov pri dobrom zdraví nášho milovaného pána farára! V opačnom páde...?

Nech žije tedy vernosť, láska a spokojnosť medzi ľuďom a kňazom!

Nech žije a kvitne ľudová strana! *Príateľ ľudu.*

Odkazy redakcie.

Pohonský. Práca Vaša je veľmi na čase lebo pojednáva o otázke konfesionálnych škôl, čomu naši veriaci málo vážnosti venovali. Srdečné vďaky za Vašu ochotnosť!

Pohronský. Skutočne, je to šľachetno od Vás, že vytrvávate v práci. Srdečná vďaka Vám!

Pútnik. Výborne p. Brat, výborne! Sme celí prekvapení tým utešeným dopisom. Mal byť už v tomto č. Odpusťte, nedalo sa to teraz, ale zato z budúceho čísla nesmie vystať.

Jeden u., Štjavník. Vaše veľavážené riadky zasluhovaly zaiste uverejnenia. Ale patričný pán, ktorého sa Vás dopis v prvom rade týka, poslal nám tiež osvedčenie

pod svojim vlastným menom. Museli sme teda prednosť dať tomuto.

Dp. Štefan N. Štjavník. Nepamätáme sa na meno dopisovateľa, tedy nemôžeme súdiť, zdá-li správne hľadate pôvodu toho dopisu. Dopis bol tak písaný, že sa dalo myslieť o Vás na všetko iné, len nie na to, že sa zamestnávatel riadením potravného spolku. Bol by-li dopisovateľ túto okolnosť spomenul, boli by sme odhodili jeho dopis stranou. Nerobte si však z toho nič. Jedno Vám povieme: ktokoľvek pracuje z láskou za náš ľud slovenský, musí byť pripravený na to, že ho ten ľud sám pozdejšie ukrižovať bude. Práve sme dostali list od jedného znamenitého rodoluba z Ameriky. Muž tento pracoval za ľud a previedol skutočne zázraky v prospech našich vystaľovalcov. A hľa píše mi doslovne takto: «Je to skutočne do zúfania s tým našim ľuďom. Je slabý ako trst; nemá žiadneho charakteru, žiadnej stálosti a ráznosti. Keby nebol tak nábožný a prostý, musel by sa človek odvrátiť od neho a naplúť naň». Ale práve preto musíme veriť, že zaujal sa obetivou láskou za tak slabý a preto opustený od všetkých ľud je pred Bohom veľkou zásluhou. Vytrvajte tedy pre Boha v dobrom smere keby sa čo robilo — Pán Boh Vám pomôže.

Janko Mal'ovany, Vajnory. Žiadame si vedieť, či ste predplatiteľ «Kreštana» a či je toto pravé meno vaše, pod ktorým píšete.

Prosba a ponuknutie.

Z milodarov pána biskupa nitranského, inostranných dobrodincov a mojích chudobných farníkov chrám boží bytčický vyzdobený je spanilou maľbou veleb. p. frátora *Konráda Švestky* z rádu sv. Františka; svätostánok je celý pozlátený; dva bočnie oltáre okrášľujú veľmi podarené z dreva rezané sochy najsv. Srdca Spasiteľovho a nepoškvrnenej počatej Bohorodičky; zbýva ešte ponapravenie rozrúchaného organu; no i tento priviesť do poriadku, je vrúcim želaním mojím. Ku cieľu tomuto sbieť mi nutno opäť milodary.

Keď cestou týchto novín vyhľadávam laskavých darcov, a o napomoženie nábožného podujatia môjho ich prosím, činím to pod tou podmienkou, aby si oni vybrali na vzájom protidary, ktorými ja zas iné ciele napomáhať chcem.

Po mojom drahom bratovi *Gabričovi* zostalo viac sto «Cvičebník mluvnice, pravopisu a slohu pre národné školy». Cena sošitu 24 hal. — Dôvtipne zostavený Cvičebník tento schválili odborní znalci.

Za doposlaných desať korún pošlem sto sošitov.

S veľkým prospechom upotrebiť sa môže Cvičebník tento jak v škole, tak v súkromnosti.

Za poslané štyri koruny pošlem dľa žiadosti darca buď

a) 1 kg. burgundicového, 20 gr. kapustného semena a dávku výtečného druhu jadier tekvično-pečiarkových;

b) buď 5 kg. vrecko najnovších, včasných, amerických zemiakov «The Bowee» s dávkou zrn vyše rečených; buď

c) dve 5 kg. vrecká vyzkúsených, ranných zemiakov «Lechov» a dávkou tých zrn; buď

d) šesť dvojročných koreňov viničných z ranných rodzajov, ktoré o dva roky prinesú hrozno; s dávkou týchže zrn.

Milodary prosím poslať na moje meno a bydlisko.
Bytčica via Žilina.

Romuald Zaymus, farár.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecenstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 8·05—8·25 kor., peštianska 7·87 7·77 kor., z Báčky 7·50 kor., banátska 8·00 korun.

Raž: 7·50—6·90 kor.

Jačmeň: na krm 6·50—7·— korún, do pálenice 6·— — kor., na várku 7·— — kor.

Kukurica: 5·30 — kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	24·60	23·60	22·80	22·40	21·80	21·20
		6	7	7½	8	
		19·60	17·80	15·80	10·80	

Otruby. po 100 kil.: drobné 9·20 korun, hrubé 9·20 korun.

Ovos: 5·50 — kor.

Krúpy: 2·40—2·30 kor., všetko po 100 kil.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 8·—8·25 brnava 7·50 —, pestrá 7·00—7·50, drobná 9·00—9·25, cúdená 10·50 —. *Hrach:* 10·50—12·50, lupaný 20·— —. *Šušovica* horšia 9·— —, lepšia 12·— —. *Mak:* 27·50 —, všetko po 50 klgr.

Lekvár srbský transito 17·50—50 — po klgr.

Semená: Červená ďatelina nová 50·—66·—. Lucerna 42·—70·—, všetko 50 klgr.

Sviňská masť 54·50 —, Slanina $\frac{3}{100}$ 45·— $\frac{4}{100}$ 45·50 —, udená dobrá slanina 50·— po 50 klgr.

Olej repcovy 80·— — za 100 klgr.

Petrolej trojkřížový 50·75, dvojkřížový 43·— za 50 klgr. netto.

Remeň: podošvy k. 158—160; teryc prima k. 150—158; anglické odpadky k. 140—145; telaciny k. 390—420; pitlingy 275; koňaciny vrázkované k. — —; tažené k. — —.

Bliskavý remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. — —. väčšie — — metr. cent.

Spiritus odanový rafinovaný 116·50 —, denaturovaný 37·—37·½.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Zábavivo-mravné čítanie pre katolícky horňo-uhorský ľud slovenský. 2 číslo. **Návod k získaniu jubileumových odpustkov** jedentisícdeväťstotého roku. Napísal Juraj *Hahnkamp*. Poslovenčil: Vydavateľ. Sklepná cena 12 halierov. Dostať u redaktora a vydavateľa: Conštant *Knih* v Nagy-Tapolcsány.

3. číslo. **Najdený dukát alebo Boh odplatí.** Cena 8 halierov. Dostať ako vyšej. Vrele odporúčame.

Litanie loretské. Výklad litaní. Krásne vystavená knižička s obrázkom. Strán 52. Cena 26 halierov.

Knihvedenie pre potravné a úverné spolky. Sostavil Štefan *Janovesik*. K dostaniu v knihkupectvách a u vydavateľa v Likavke (op. Liptó-Rózsahegy). Cena 1 k. 60 h. franko. Že mnohé potravné spolky upadajú tomu najväčšia príčina je, že jejich správcovia sa nerozumejú k vedeniu kníh. Knižku túto vydavateľ zo skúsenosti sostavil. Odporúčame ju nie len spolkom ale i malým slovenským kupcom a priateľom slovenskej spisby. Táto knižka i v maďarskej reči by bola vítaná, jako sa to o nej viac časopisov maďarských vyslovilo.

Mariacella v Štýrsku. Opisali Frant. V. Sasinek a Rupert Rehák. Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novín» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitzu. Cena 20 halierov.

Srdce k Bohu. Katolícka modlitebná, poučná a spevácka knižka. Dľa P. Aug. Lehmkuhla S. J. a iných najlepších a najnovších prameňov spísal a pobožnému a pracovitému ľudu svojmu podáva Martin Kollár, farár v Nádaši, redaktor «Katolíckých Novín». So schválením najdôst. Ordinariatu arcibiskupského v Ostrihome. Na oslavu Spasiteľa Ježiša Krista koncom 19 a začiatkom 20. stoloetia svojim nákladom vydáva Spolok Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. 1899. Tlačou «Austrie» Franca Dolla vo Viedni. Str. 571. Cena neviaz. výt. 1 koruna 20 hal., viaz. výt. v plátne 2 koruny, viaz. v koži so zlatorezom 2 kor. 50 hal., v chagr. so zlatorezom 3 kor. a so spinkou 3 kor. 20 hal. Titulný obraz: Sv. Rodina.

Tlačou a nákladom Karla *Salvu* v Ružomberku vyšly nasledujúce odporúčania hodné spisy:

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIII. číslo 4. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Zábavné a poučné knižky č. 3. Skrotenec a iné články, cena 20 hal. Turčianský Sv. Martin. Túto knižičku pre jej rozmanitý, veľmi poučlivý obsah veľmi odporúčame. Dostať u kníhtlačiarско-účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine.

N. V. Gogol' Revizor, komedia v piatich dejstvách. Preložil Fedor Jesenský. Cena 1 kor. Dostať u Fedora Jesenského v Trnave (Nagyszombat) a u slovenských knihkupcov. Pre ochotníkov našich divadelných hier výborné toto dielo snažne odporúčame.

Detvan, báseň Andreja Sladkoviča. Vydáva kniž-

kupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Na sklade u Jozefa Gašparíka v Turč. Sv. Martine. Cena 30 halierov.

Sborník museálnej slovenskej spoločnosti. Ročník V., Százok II. Turčianský Sv. Martin 1900.

Časopis museálnej slovenskej spoločnosti. Rediguje A. Sokolík, tajomník. Ročník III. Číslo 6.

O «Museálnej Slovenskej Spoločnosti» treba vedieť, je to spoločnosť vedecká vládou potvrdená ku zachovávaní veškerých starožitností a pamätností slovenských tak na poli umelectva a priemyslu jako aj jazykozpytu a vôbec všetkého, čo sa slovensko-národnej vzdelanostnej histórie týče. Členom spoločnosti tejto je, kto ročný poplatok 4 koruny riadne platí, za to obdrží «Časopis mus. sl. sp.» (mesačné sošity). Vláda podporuje tento ústav ročnou príspevkou 600 korún, a nedávno schválila obetivavosť slovenského obecnstva. — Ba či sa dožijeme, žeby aj cirkevná vrchnosť svoj cirkevný spolok sv. Vojtecha podporila a schvaľovala, veď tento neni ani v Turč. Sv. Martine?

Noviny Malých. Ročník II. Číslo 8. Vychodia s mnohými obrázkami do roka osem raz, počnúc od októbra do mája, vždy 15-ho, v kníhtlačiarňi *Jána Bežu* a spol. v Senici. Cena čísla 2 kr. = 4 haliere. «Noviny Malých» sú pre rodičov výtečnou pomôckou pri výchove detí.

Nauka o hospodárstve. Nákladom «Ludových Novín». — K dostaniu u pôvodcu: dp. Andreja Bážik, farára v Lipt. Lúčkach, ostatná pošta: Liptó-Tepla. Cena 60 halierov. Vrele odporúčame našim slovenským hospodárom, ako pri rozumnom a praktičnom obrábaní pozemkov prepotrebnú poučovateľku.

Rozpomienky a kresby. Napísal Pavel Kuzmány. Sú to samé kratšie, veľmi milé, zábavné a poučné rozprávky. Sú ony zriedkavé skvosty v našej slovenskej spisbe: plné vtípu a pekných opisov, plné žartu a vážnych myšlienok. V nich vidíme Slovensko tak verne opísané, že láskou zahorí zaň každý, kto prečíta si Kuzmányho «Rozpomienky a kresby». Myslíme, že najkrajšie uctíme si pamiatku nebohého tým, keď rozširovať budeme tento krásny spis jeho. S tým i našu ľudovú spisbu podporujeme, lebo čistý zisk daroval na vydávanie spisov pre ľud. Cena jedného výtisku je koruna, s poštou o 10 halierov viac. Objednať možno knižočku i v administrácii «Ludových Novín».

Veselá knižnica: Humoristické prednášky, sošit 16. (dielu II. sošit 4). Vydáva Augustin Paulovič. Cena 12 h. Dostať u A. Horovitzu v Trnave.

Svätý Anton Paduanský. Veliký divotvorca a Chlieb chudobných. Spracoval *Anton Klimesik*, r. k. farár hybbský. S odobrením patričnej vrchnosti. Strán 32. Cena 10 kr. Vydala Tlačiareň sv. Gerharda v Budapešti (VIII., Práter-utca 44.) Vrele odporúčame dielko toto našim čitateľom.

«Az erdélyi gazdasági egylet könyvkiaadó vállalata» vydal tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat v Pešťbudíne nasledujúce slovenské spisy: **Domáca záhrada.** Napísal Gustáv Ritter. S obrázkami. Strán 55. Cena 80 halierov. —

O dojenej krave. Napísal Géza Hauer. Strán 30. Cena 60 hal. — **O oraní a sejbe.** Napísal Arpád Hensch. Strán 38. Cena 50 hal. — **Pestovanie a zužitkovanie vrby košíkárskej.** Napísal Franc Marc. Str. 30. Cena 50 hal. — **O dochovávaní teliec.** Rozpráva Gazda Rozumec. Sdeľuje Bela Tormay. Str. 31. Cena 50 hal. Vrele odporúčame.

«Ja som nepoškvrnené počatie», to jest **Lurdská Panna Maria.** Modlitebná knižka zvláštne pre čitateľov lurdskeho zjavenia Bl. P. Marie s lurdskými litaniami, novenami a dvoma lurdskými piesňami. Spracoval Jozef *Kompánek*, farár veľko-ostratický v biskupstve nitrianskom. Druhé opravené vydanie. Dostať: Tlačiareň Karla *Salvu* v Ružomberku (Rózsahegy). Cena v plátne viazaného výtisku s poštou 65 kr.

Slov. roľníkom do pozornosti!

Od 1. júla t. r. vstúpi do života zákon, ktorým sa zakazuje cestujúcim agentom predávať hospodárske stroje jednotlivým roľníkom.

Zákon [tento zachráni roľníkov pred rozličnými podvodmi, ktorým za dlhé roky nesvedomitými agentmi vystavení boli.

Preto odporúčam pp. roľníkom, aby s cestujúcimi agentmi neuzavierali smluvy, lebo taká smluva nemá platnosti pred vrchnosťou.

Kto potrebuje a chce si objednať dokonale, solídne a trvácne hospodárske stroje, nech sa obráti na podpísaného o cenník hospodárskych strojov. Tento sa mu dopošle zdarma a franko. Komu by sa však ľúbilo navštíviť moju dielňu osobne a obzreť si potrebné stroje, bude mi vitaný.

Michal Treskoň,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
v Bytči (Nagy-Bittse, Trenč. stol.)

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!
R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rozveseľuje, za čo dobre stojíme pri lámke, lupaniu, astmatických galibách, beznivosti hucaniu uší, migrenu, kľopaniu srdca, boľasti hlavy a zubov, pohľavným nemociam, chladným rukám a nohám, krčom srdca, epilepsii, mokrosti posteľe, slabosti, záduhu, isebli, blaďosti závratu, zlému sluchu, nemociam nervov, influenze, žltosti, krčom žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčom, proti všeobecnej slabosti a. t. d.

I 20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetiční kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspät' dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobierkou alebo s vopredným poslaním peňazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapešť, V., Vadász-u. 42. M. Kálmán-u. na rohu.

Neslýchaná lacnota!

1 kgr. bársakej farby olejovej farby
50 hal. (25 kr.)

1 kgr. Prima Patent I-a Firnis 72 hal.
(36 kr.)

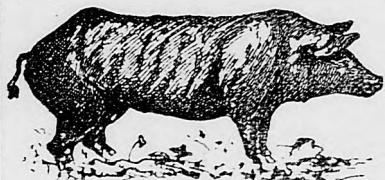
Samopozlatník.

Každý môže si sám pozlátiť obrazy lebo zrkadlo
spolu so štetcom 1 fl'aša 50 hal. (25 kr.)

Dostať

u bratov Brüll
diel'novom sklade

Budapešť, VII., Dob-utcza 46.

Pozornosti našich hospodárov

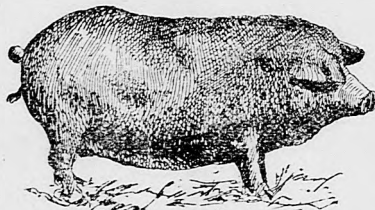
čo najvrelšie odporúčame po
celom svete rozšírený a za
výborne účinkujúci uznaný
liek

proti
dúlu sviň,

ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou
slohou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu
týchto v najväčšej miere
pripomáha; o čom mnoho
tisíc dakujúcich listov a
osvedčení svedčia. — Cena
spolu s návodom jedného
pôvodného polkilového ba-
lika je

koruna 1.—

jednokilového väčšieho

koruna 1.8019 kilového balika franco
posiela**Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.**

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch,
križov a iných kostí znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke ktorý už premnohým prinavrátil
úplne zdravie. — o čom pôvodné
dokumentá svedčia. Pri riadnom
užívaní povyhaňa akékoľvek ne-
duhy kostí, organismus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho pri-
rodzená vlastnosť je, že telu mladistvú ohybnosť dodáva.

Cena jednej pôvodnej kor. 1.40. Jednej väčšej kor. 2.40
skl. s návodom je pôvodnej skl.

Založená 1735.

* Telefon 395.

Mestská lekáreň k**ČIERNEMU ORLOVI****Temešvár,**

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je
najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným
rheumatickým chorobám, proti trhaniu, bofosti nervov, picha-
niu, boleniu zubov atd. Účinok je istý a chytrý, obyčajne
po 1—2 natrení. Nesčíselné vdakočinenie to dokazujú. Cena
flaše 2 koruny, cena flaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s
vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom
výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostried-
kom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli,
somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute,
pri zachrípnutí atd. Veľa vdakočinení potvrduje istý výsle-
dok tohoto prostriedku. Cena jednej flašky 2 koruny, flašky
na prábu 1 koruna.

Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej
lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne
účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj
v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky
odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute,
pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých
chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42
halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

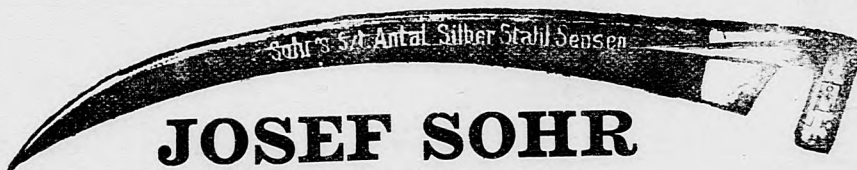
Tieto vyprobované a za výborné uznane
prostriedky dostať jeďine v temešvárskej
mestskej lekáreň, a len vtedy sú oprav-
divé sú-li obdarené obrannou známkou
a podpisom. A preto varujeme sa falšo-
vaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo pred-
bežným poslaním summy (i s pričinením
32 halierov na balikovanie a poštové
útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Dáva sa do predaju bašovský mlyn novomestskej
prepositúry. Kto by sa o ten kup zaujmal nech svoju
offertu spisebne dá na vedomie pánu advokátovi Lajošovi
Javorka v Novom Meste nad Váhom (Vágujhely).

Najväčšia dielňa sveta na kosy, vyznačená na mnohých vystavách jako aj na výstave lanskej v Londíne

Výstraha. so zlatým peniazom a čestným vysvedčením, je

Sohrová Sväto-Antonská fabrika na strieborno-ocel'ové kosy

V SOMOGY-SZILL-F.

Fabrika 100 korún vyplatí
tomu, kto vie preukázať
«Sohr Sväto-Antonskú»
kosu z daktorej inej fabriky,
200 korún vyplatí tomu,
kto zpomedzi 100 «Sohr
Sväto-Antonských» vie
preukázať päť' zlých kos.

Kto úplne spol'ahlivú dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od výšpomenutej chýrečnej firmy obrázkový
cenník nežiada, ktorý ona hocomu na žiadosť darmo a vyplatene zašle. Fabrika garantuje v každom ohľade za svoje dōrobky, a nezodpovedajúce kopy budú
ochotou premenené. Pri objednávke 5 kusov poštové trovy platí fabrika, pri 10 kusoch okrem poštových trōv, ešte aj jednu kosu zdarma pridá. — Shromažďiteľ'om
výhody! — Viac tisíc podakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu.

Ceny Sv. Antonskej kopy sú:

65	70	75	80	85	90	95	100 cm. dlhé
— .95	1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 zl.

Amergausky brúsiaci kameň pre kosu najlepši
1 kus 50 hal. 10 kusov 4 kor.

„Triumph“ Strieborna-ocelové náčinie ku nakutiu.
Kladivko a penka 1 kor. 70 hal.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Každy hospodine
a matke

možno len blahoželat ktoré
z ohľadu zdravia, úspory a
dobrej chuti Kathreinerovu
Kneippovu kávu (opravdová
je len v pôvodných balíkoch)
upotrebuju. —————